

Nr 194.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående anskaffande av viss materiel för armén; given Stockholms slott den 30 april 1915.

Under åberopande av bilagda utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels för anskaffande av viss intendenturmateriel bevilja för år 1916 ett belopp av 5,315,000 kronor;

dels för anskaffande av viss artillerimateriel bevilja för år 1916 ett belopp av 5,718,000 kronor;

dels för anskaffande av viss ingenjörmateriel bevilja för år 1916 ett belopp av 420,000 kronor;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, i mån av behov, redan under år 1915 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna vad som för vart och ett av ovannämnda ändamål anvisas;

dels bestämna, att samtliga ovannämnda belopp, tillhopa 11,453,000 kronor, skola ingå i det gemensamma reservationsanslag till engångskostnader för lantförsvaret, som föreslagits till uppförande i 1916 års riksstat;

dels medgiva, att för täckande av ifrågavarande utgifter må av statsverkets värnskattefond tagas i anspråk ett belopp av 11,453,000 kronor;

dels ock, under förutsättning av bifall härtill, besluta, att de i 1916 års riksstat bland inkomsterna upptagna medel från värnskattefonden skola höjas med 11,453,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

B. B. E. Mörcke.

*Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 30 april 1915.*

Närvarande:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
friherre BECK-FRUIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Efter gemensam beredning inom lantförsvars- och finansdepartementen yttrade chefen för förstnämnda departement, statsrådet Mörcke följande:

Riksdagens
beräkningar
av engångs-
kostnaderna
för lantför-
svarets
ordnande.

»Enligt de av Kungl. Maj:t för 1914 års senare riksdag uti propositionen nr 138 framlagda beräkningarna skulle engångskostnaderna för lantförsvarets ordnande uppgå till följande belopp, nämligen:

för årsklassen 1914 yngre	kronor	10,812,604: —
» intendenturmateriel	»	23,827,310: —
» artillerimateriel	»	19,032,600: —
» ingenjörmateriel	»	3,242,142: —
» sjukvårds- och veterinärmateriel	»	650,000: —
» fasta försvaret	»	2,272,000: —

Summa kronor 59,836,656: —

Med hänsyn därtill, att leveranserna av intendenturmateriel skulle komma att under en följd av år få stadigvarande karaktär, ansågs emellertid den för dylik materiel beräknade kostnaden kunna minskas med 1,800,000 kronor. Sammanlagda kostnaden skulle följaktligen komma att uppgå till 58,036,656 kronor.

Hela detta belopp ansågs emellertid icke behöva bestridas av värn-skattemedel. Uti den till riksdagen avlätna statsverkspropositionen av den 14 maj 1914 hade nämligen för anskaffning av viss uti ovan-nämnda belopp inräknad materiel äskats anslag å 1915 års stat med tillhoppa 1,020,000 kronor. Vidare kunde ett belopp av sammanlagt 5,800,000 kronor under åren 1916—1922 beräknas bliva under fjärde huvudtiteln disponibelt för utrustningsändamål. Efter avdrag av före-nämnda båda belopp, tillhoppa 6,820,000 kronor, återstode således att täcka 51,216,656 kronor. Sedan från värnskatten, beräknad till 75,000,000 kronor, avdragits engångskostnaderna för sjöförsvaret, vilka komme att uppgå till i runt tal högst 24,200,000 kronor, återstode för de lantför-svarets engångskostnader, som borde bestridas av värnsskattemedel, åt-minstone 50,800,000 kronor eller ungefär 400,000 kronor mindre än samma kostnaders slutsumma. Till täckande av denna eventuella brist funnes emellertid att tillgå till värnsskattefonden inflytande räntor, som säkerligen icke komme att understiga sist angivna belopp.

Vid granskningen av de utav Kungl. Maj:t framlagda beräkningarna av engångskostnaderna för lantförsvarets ordnande fann riksdagen sig böra, med anledning av de utav riksdagen beslutade ändringarna i Kungl. Maj:ts förslag till värnpliktslag, höja kostnaderna för övning av årsklassen 1914 yngre från 10,812,604 kronor med 285,582 kronor till 11,098,186 kronor.

Kostnaderna för intendenturmateriel ansåg riksdagen böra ökas med dels 300,000 kronor på grund av övergång från ett av Kungl. Maj:t vid kostnadsberäkningen följt alternativ A till ett annat alternativ B, dels ock med 300,000 kronor för anskaffning av kokkärl och kappar för landstormen. Å andra sidan kunde kostnaderna minskas med 300,000 kronor genom vissa persedlars utbrytande ur anskaffningsplanen. Där-jämte ansåg riksdagen, att det av Kungl. Maj:t gjorda avdraget, på grund av kontinuerliga leveranser, 1,800,000 kronor, kunde höjas med 500,000 kronor. Kostnaderna för intendenturmateriel, av Kungl. Maj:t beräknade till $(23,827,310 - 1,800,000 =) 22,027,310$ kronor, komme följaktligen att uppgå till $[(22,027,310 + 300,000 + 300,000) - (300,000 + 500,000) =] 21,827,310$ kronor.

Mot de av Kungl. Maj:t beräknade kostnaderna för artillerimateriel, 19,032,600 kronor, förklarade sig riksdagen icke hava annat att erinra, än att enligt riksdagens uppfattning avdrag kunde göras på grund av kontinuerliga leveranser med ett belopp av 400,000 kronor. Kostnaden för ifrågavarande materiel borde följaktligen upptagas till 18,632,600 kronor.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag i fråga om ingenjörmateriel ansåg riksdagen, att behovet av gnisttelegrafmateriel icke blivit i erforderlig grad tillgodosett. De för anskaffande av ingenjörmateriel beräknade kostnaderna borde därför ökas med 273,000 kronor eller från 3,242,142 kronor till 3,515,142 kronor.

Mot de av Kungl. Maj:t beräknade kostnaderna för anskaffande av sjukvårds- och veterinärmateriel samt för stärkandet av det fasta försvaret förklarade sig riksdagen icke hava något att erinra.

Engångskostnaderna för lantförsvarets ordnande skulle följaktligen komma att uppgå till sammanlagt 57,995,238 kronor.

På grund härav och med tillämpning i övrigt av de utav Kungl. Maj:t följda beräkningsgrunderna beräknade riksdagen hela den för hären belöpande delen av värnskattemedel till i runt tal 50,800,000 kronor, eller samma belopp som enligt Kungl. Maj:ts proposition.

Beräkningen
av engångs-
kostnaderna
för sjöförsva-
rets ordnande.

Enligt de av Kungl. Maj:t för 1914 års senare riksdag uti propositionen nr 156 framlagda beräkningarna skulle engångskostnaderna för sjöförsvarets ordnande uppgå till sammanlagt 24,195,890 kronor eller i runt tal 24,200,000 kronor.

Riksdagen ansåg emellertid, att ifrågavarande kostnader borde ökas med 115,500 kronor för anordnande av oljeeldning å fem av de nuvarande 1:a klass pansarbåtarna, 150,000 kronor för övning vid flottan av värnpliktiga, tillhörande årsklasserna 1914 yngre och 1915 äldre, samt 9,500 kronor för övning vid kustartilleriet av värnpliktiga, tillhörande årsklassen 1914 yngre, eller med sammanlagt 275,000 kronor. Engångskostnaderna för sjöförsvaret beräknades följaktligen komma att uppgå till i runt tal 24,475,000 kronor.

Beräkningen
av värnskat-
tens belopp.

Såsom ovan nämnts, hade Kungl. Maj:t beräknat engångskostnaderna för lantförsvarets ordnande till i runt tal 50,800,000 kronor och samma kostnader för sjöförsvarets ordnande till i runt tal 24,200,000 kronor. Sammanlagda kostnaderna skulle alltså komma att uppgå till 75,000,000 kronor. I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t, att värnskatten, vilken var avsedd för täckande av ifrågavarande kostnader,

skulle läggas så, att densamma komme att inbringa ett nettobelopp av 75,000,000 kronor.

Som förut anförts, fann sig riksdagen böra vidtaga en höjning av sjöförsvarets engångskostnader med i runt tal 275,000 kronor. Med hänsyn till den osäkerhet, som i varje fall måste komma att vidlåda beräkningen av det verkliga beloppet, vartill en skatt av ifrågasvarande storlek och beskaffenhet kunde komma att uppgå, ansåg emellertid riksdagen denna ökning icke vara av beskaffenhet att böra föranleda någon ändring av de utav Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelserna för värnskattens utgörande.

Vid uppgörande av 1915 års riksstat utgick dock riksdagen från, att värnskattens nettobelopp komme att uppgå till 75,300,000 kronor.

Enligt en av riksdagen uppgjord plan skulle av de för lantförsvarets ordnande till sammanlagt 57,995,238 kronor beräknade engångskostnaderna utgå

under år 1915	kronor	17,757,430: —
» » 1916	»	11,345,064: —
» » 1917	»	9,520,278: —
» » 1918	»	6,671,074: —
» » 1919	»	6,107,756: —
» » 1920 och följande år	»	6,593,636: —

Riksdagens
beslut om
beviljande av
anslag för
bestridande
av vissa
engångs-
kostnader för
lantförsvarets
ordnande.

I enlighet härmed och i anledning av vad Kungl. Maj:t föreslagit beslöt riksdagen att

dels till bestridande av kostnaderna för övning vid armén av årsklassen 1914 yngre bevilja visst anslag, att utgå av värnskattemedel;

dels, utöver det å fjärde huvudtiteln i statsverkspropositionen för år 1915 upptagna belopp av 225,000 kronor för ordnande av landstormsförråd, till anskaffande av intendenturmateriel bevilja visst anslag, att utgå av värnskattemedel;

dels, utöver de å fjärde huvudtiteln i statsverkspropositionen för år 1915 upptagna belopp av 600,000 kronor för fortsatt anskaffning av mobiliseringsammunition för eldhandvapen samt uppförande av behövliga förrådslokaler därför, av 165,000 kronor för fortsatt anskaffning av nya eldhandvapen (gevär och karbiner) och av 30,000 kronor för fortsatt anskaffning av pistoler m. m., till anskaffande av artillerimateriel bevilja visst anslag, att utgå av värnskattemedel;

dels till anskaffande av ingenjörmateriel bevilja visst anslag, att utgå av värnskattemedel;

dels till anskaffande av sjukvårds- och veterinärmateriel bevilja visst anslag, att utgå av värnskattemedel;

dels, utöver det å fjärde huvudtiteln i statsverkspropositionen för år 1915 upptagna belopp av 170,000 kronor, till befästningsarbeten m. m. vid Boden för år 1915 anvisa visst belopp, att utgå av värnskattemedel;

dels ock till befästningsarbeten m. m. vid Tingstäde för år 1915 anvisa visst belopp, att utgå av värnskattemedel.

Statsverks-
propositionen
till 1915 års
riksdag.

I enlighet med den av riksdagen godkända planen för engångskostnadernas fördelning har Kungl. Maj:t uti innevarande års statsverksproposition under rubrik »Engångskostnader för försvaret» föreslagit riksdagen att utav förenämnda, av 1914 års senare riksdag beviljade särskilda anslag till bestridande av kostnaderna för övning vid armén av årsklassen 1914 yngre och till anskaffande av intendenturmateriel, artillerimateriel, ingenjörmateriel samt sjukvårds- och veterinärmateriel för år 1916 anvisa vissa angivna belopp, ävensom bestämma, att samtliga dessa belopp, vilka såsom engångskostnader för lantförsvaret anvisas för år 1916, skola i riksstaten uppföras såsom ett gemensamt reservationsanslag.

Vidare har Kungl. Maj:t, på hemställen av chefen för finansdepartementet, föreslagit riksdagen medgiva, att för täckande av ifrågakvarande engångskostnader för lantförsvaret, uppgående till 11,345,064 kronor, ävensom vissa engångskostnader för sjöförsvarets ordnande, beräknade till 8,933,700 kronor, må av statsverkets värnskattefond tagas i anspråk ett belopp av 20,278,764 kronor.

Kungl. Maj:ts
proposition nr
49 angående
anskaffande av
viss artilleri-
materiel.

Uti en till riksdagen den 12 februari 1915 avlåten proposition (nr 49) har Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen att

dels för anskaffande av viss artillerimateriel bevilja för år 1916 ett belopp av 2,600,000 kronor, att ingå i det gemensamma reservationsanslag till engångskostnader för lantförsvaret, som föreslagits till uppförande i 1916 års riksstat;

dels medgiva, att för täckande av ifrågakvarande utgift må av statsverkets värnskattefond tagas i anspråk ett belopp av 2,600,000 kronor;

dels ock, under förutsättning av bifall härtill, besluta, att de i 1916 års riksstat bland inkomsterna upptagna medel från värnskattefonden skola höjas med 2,600,000 kronor.

Detta förslag innebär ej någon ökning av det belopp, som, enligt vad förut nämnts, blivit avsett för anskaffande av artillerimateriel, utan endast att påskynda anskaffandet av viss del därav.

Den av Kungl. Maj:t för riksdagen framlagda beräkningen av engångskostnaderna för lantförsvarets ordnande var givetvis uppgjord med hänsyn till den kännedom, man vid tiden för beräkningens uppgörande hade om bristerna i vårt försvarsväsen. Det nu pågående världskriget har i förevarande hänseende givit oss åtskilliga lärdomar. Den viktigaste av dessa synes mig vara den synnerligen stora betydelsen av att äga tillräcklig tillgång på tung artillerimateriel. Jag har därför låtit verkställa utredning angående de åtgärder, som utan kaderökning kunna vidtagas för att man beträffande artillerimaterielen i största möjliga grad må kunna tillgodogöra sig de under kriget redan vunna erfarenheterna. Enligt vad denna utredning givit vid handen, skulle, utöver den artillerimateriel, som enligt 1914 års härordningsbeslut är avsedd att anskaffas, behöva ytterligare anskaffas dylik materiel för en beräknad kostnad av sammanlagt 8,152,000 kronor.

Förslag om
anskaffande
av viss ar-
tillerimateriel.

Uti infordrat yttrande den 10 april 1915 har arméförvaltningens artilleridepartement, efter samråd med chefen för generalstabens, tillstyrkt, att förenämnda belopp måtte för ändamålet ställas till förfogande.

En annan under kriget vunnen erfarenhet är betydelsen av att äga tillräcklig tillgång på viss ingenjörmateriel. Uti särskild skrivelse den 3 april 1915 har också arméförvaltningens fortifikationsdepartement gjort framställning om anvisande av 420,000 kronor för anskaffande av dylik materiel.

Förslag om
anskaffande
av viss ingen-
jörmateriel.

Uppå därom gjord hemställan bemyndigade Kungl. Maj:t den 21 januari 1915 chefen för lantförvarsdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga personer för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag angående landstormens utrustning m. m. Vid ärendets anmälan yttrade jag till statsrådsprotokollet följande:

Förslag om
anskaffande av
viss inten-
dentur-
utrustning för
landstormen.

»Enligt 1914 års värnpliktslag såväl som enligt den förut gällande åligger det värnpliktig, tillhörande landstormen, att under tjänstgöring själv förse sig med kläder. Staten tillhandahåller vapen, ammunition och fälttecken, angivande hans egenskap av krigsman.

I propositionen angående vissa engångskostnader för lantförsvarets ordnande beräknades ett belopp av 1,789,000 kronor till intendenturmateriel åt landstormen.

Inom riksdagen framfördes av enskilda motionärer krav på landstormens förseende med fullständigare utrustning.

Riksdagen godkände emellertid Kungl. Maj:ts förslag allenast med

den ändring, att landstormens intendenturutrustning ansågs böra ökas med bärbara kokkärl och ett mindre antal kappor, avsedda huvudsakligen att användas av vakter och poster, för en sammanlagd kostnad av 300,000 kronor.

Under den gångna höstens landstormsmobilisering vållade icke sällan den knapphändiga intendenturutrustningen kännbara olägenheter. I viss mån kunde dessa avhjälpas genom den privata understödsverksamhet, som skyndsamt organiserades. Till att fylla behovet räckte denna verksamhet dock ej. På grundval av de vunna erfarenheterna hava sedermera vissa förberedande utredningar verkställt inom arméförvaltningen, vilka dock ännu ej lett till någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Då jag nu upptager frågan om landstormens utrustning till behandling, ber jag till en början att få framhålla, att denna fråga icke blott har humanitär betydelse utan även är av ganska stor vikt ur militär synpunkt. Det lär nämligen vara uppenbart, att landstormens goda och kraftiga folkmaterial kan bättre utnyttjas för försvaret, om det är väl sörjt för dess utrustning. Men å andra sidan måste betonas, att kompletteringen av landstormens utrustning måste bedömas i samband med andra önskemål, lika starka eller än starkare, för krigsberedskapens höjande.

Även om, med hänsyn till sistberörda förhållanden, det skulle befinnas, att anskaffning i större utsträckning för landstormens utrustning icke bör äga rum omedelbart och att vissa kompletteringar böra få anstå, tills landstormens taktiska användbarhet ökats, torde det dock vara synnerligen lämpligt att ofördröjligen låta uppgöra en plan för landstormens utrustning. Därvid synes i främsta rummet böra utredas, i vilken omfattning intendenturutrustning bör av staten tillhandahållas landstormsmännen under olika kostnadsalternativ och med planering för successiv komplettering. Förhållandet till linjens utrustning måste i detta sammanhang uppmärksammas. Vidare måste frågan om anordnandet av nödiga förrådslokaler utredas. Och slutligen bör frågan om bästa sättet att tillgodogöra sig den frivilliga verksamheten för landstormsmännens utrustning tagas under övervägande.»

Uti särskild skrivelse den 30 mars 1915 hava de på grund av förenämnda nådiga bemyndigande tillkallade sakkunniga framlagt utredning och förslag angående en första komplettering under den närmaste framtiden av landstormens intendenturmateriel utöver den av 1914 års senare riksdag beslutade. Beträffande den omfattning, vari nämnda komplettering bör äga rum, hava de sakkunniga framställt två eller om man så

vill fyra alternativ, enär till vardera av de båda huvudalternativen ett förslag till minskning eller tillägg i anskaffningen jämväl är upptaget till bedömande. Det första huvudalternativet är beräknat draga en kostnad av 5,315,000 kronor. Under viss angiven förutsättning skulle dock en inskränkning av persedelanskaffningen enligt detta alternativ till en början kunna äga rum, varigenom kostnaderna för närvarande skulle kunna nedbringas till 3,362,000 kronor. De sakkunniga hava dock ansett en sådan inskränkning mindre tillräddig. Enligt det andra huvudalternativet skulle anskaffningskostnaderna uppgå till 9,126,000 kronor. Då emellertid för landstormens betryggande utrustning erfordrades jämväl ett antal persedlar i reserv samt kostnaden härför kunde beräknas till 1,990,000 kronor, komme de högsta kostnaderna, som av de sakkunniga alternativt beräknats, att uppgå till 11,116,000 kronor.

Då varken i landstormsförråden eller i truppförbandens förråd i allmänhet utrymme syntes finnas för uppläggande av ett så stort antal persedlar, som enligt vardera av de båda nyanskaffningsalternativen skulle tillkomma, hava de sakkunniga framhållit, att åtgärder måste vidtagas för beredande av lämpliga förvaringslokaler. På frågans nuvarande ståndpunkt vore de sakkunniga emellertid icke i tillfälle att yttra sig om lämpligaste sättet för beredande av sådana lokaler eller kostnaderna därför. De sakkunniga antoge likväl, att därest anskaffningen bleve beslutad och påbörjad, det icke skulle möta alltför stora svårigheter att vid sådana platser, där utrymme i kronans hus icke funnes, för rimliga kostnader förhyra erforderliga förrådslokaler, till dess denna fråga definitivt kunde ordnas.

Uti avgivet utlåtande den 6 april 1915 har arméförvaltningens intendentsdepartement anfört, att det ur krigsberedskapens synpunkt givetvis vore fördelaktigast, om det andra alternativet med inberäknad reserv så fort som möjligt kunde komma till utförande. Med hänsyn till de omfattande och ännu viktigare krav på intendenturmateriel, som inom den närmaste tiden måste tillgodoses beträffande linje- och reservtrupperna, samt det nuvarande höga prisläget på de i utrustningen ingående materialerna syntes dock måhända en begränsning böra göras så tillvida, att anskaffningen av den beräknade reserven tillsvidare borde anstå. Då departementet icke tilltrorde sig att föreslå en ytterligare minskning, borde den anskaffning, som sålunda skulle ifrågakomma, beräknas till en kostnad av 9,126,000 kronor. För att anskaffningen av den erforderliga materielen snarast möjligt måtte kunna påbörjas, borde denna summa uppdelas så, att omkring hälften eller exempelvis

5,000,000 kronor ställdes till förfogande redan i år och återstoden beviljades att utgå under år 1916.»

Chefen för
finansdeparte-
mentet.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Vennersten yttrade här-
efter:

»Såsom chefen för lantförsvarsdepartementet erinrat, beräknades av Kungl. Maj:t, att värnskatten skulle giva ett utbyte av 75,000,000 kronor, vilken beräkning riksdagen ansåg kunna jämkas till 75,300,000 kronor.

Berörda belopp utvisar den nettoinkomst, som av värnskatten påräknats. Skattens bruttobelopp hade däremot beräknats till 78,288,615 kronor.

Enligt till finansdepartementet inkomna uppgifter utgör sammanlagda beloppet av den i riket taxerade värnskatten i runt tal 90,100,000 kronor.

Det visar sig sålunda, att värnskattens verkliga brutto överstiger det av Kungl. Maj:t beräknade med omkring 11,800,000 kronor.

Med anledning härav har fråga uppstått att disponera å värnskatte-
medlen uppkommande överskott för bestridande av kostnaderna för den ytterligare materielanskaffning, för vilken chefen för lantförsvarsdepartementet nyss redogjort.

Det har därför gällt att fastställa det belopp, vartill berörda överskott skulle kunna beräknas, och därvid i främsta rummet söka klargöra, huruvida den förändrade ekonomiska situation, som inträtt, sedan beräkningarna rörande utbytet av värnskatten gjordes, påkallade, att man nu räknade med större avbränningar.

Det har emellertid icke varit möjligt att sträcka en utredning i sistberörda syfte längre än att avse den uppbörd av värnskatten, som skall under innevarande år äga rum.

En för ändamålet igångsatt utredning har verkstälts på sådant sätt, att i vissa uppbördsdistrikt i Stockholm och Göteborg undersökts, vilka till värnsskatt taxerade personer, som uppförts på restlängd efter senast hållna uppbörd för andra utskylder. Det har därvid visat sig, att de å dylik restlängd uppförda personernas värnsskattebelopp utgöra en mycket ringa del av den i respektive distrikt taxerade sammanlagda värnsskatten. Med ledning härav hava vederbörande uppbördsförvaltningar ansett sig kunna beräkna, att de belopp, som icke skulle komma att inflyta av den under innevarande år förfallna värnsskatten, skulle utgöra i Stockholm högst 2 procent och i Göteborg högst 1,5 procent av sistberörda skattesumma.

Av dessa undersökningar torde man kunna sluta sig till, att restantierna å värnskatten innevarande år i sin helhet näppeligen skola uppgå till så stort belopp, att förhållandet mellan resterande och in-fluten värnskatteuppbörd blir ogynnsammare än relationen mellan den ursprungligen beräknade avbränningen för skattelindringar, 2,000,000 kronor, och den beräknade bruttoavkastningen, vilken senare relation, procentiskt uttryckt, utgör något över 2,5 procent. Utredningen synes mig fast mer giva vid handen, att man åtminstone icke för närvarande har anledning, oaktat det taxerade utbytet av skatten blivit större än det beräknade, att räkna med större absolut summa för skattelindringar och restantier än vad ursprungligen gjorts.

På grund av nu angivna omständigheter anser jag, att man kan beräkna överskottet av värnskattemedel till skillnaden mellan det beräknade och det efter taxering framkomna utbytet av värnskatten eller till i runt tal 11,800,000 kronor. Jag erinrar dock, att av sistnämnda belopp redan för sjöförsvaret disponerats 275,000 kronor.

Enligt vad cheferna för lantförsvars- och sjöförvarsdepartementen meddelat mig, hava på grund av nu rådande extraordinära förhållanden prisen stigit å en del av den materiel, som enligt redan fattade beslut skall anskaffas för värnskattemedel. Det skulle under sådana förhållanden kunna ifrågasättas, huruvida det icke vore försiktigast att av värnskattens överskott lämna odisponerat något belopp, varmed ifrågavarande prisstegring kan mötas.

Av skäl, som jag vid framläggandet denna dag av förslag till införandet av en krigskonjunkturskatt anfört, har det emellertid visat sig vara lämpligt, att för mötande av nämnda prisstegring till värnskattefonden överföra avkastningen av krigskonjunkturskatten, i den mån den ej tages i anspråk för 1916 års riksstat. Den till värnskattefonden ingående delen av krigskonjunkturskatten läser kunna beräknas till 3,350,000 kronor. Vid sådant förhållande torde hinder icke möta att för nya ändamål disponera hela det å värnskattemedlen odisponerade överskottet eller (11,800,000—275,000 =) 11,525,000 kronor.»

Chefen för lantförsvarsdepartementet, statsrådet Mörcke anförde härefter: Departements-
chefen.

»Såsom statsrådet och chefen för finansdepartementet nyss framhållit, kan det odisponerade överskottet å värnskatten beräknas uppgå till 11,525,000 kronor. Då värnskatten jämlikt 1 § av förordningen om värnsskatt den 9 oktober 1914 är avsedd för bestridande av sär-

skilda engångskostnader, som föranledas av den nya värnpliktslagen och eljest erfordras för avhjälpan av brister i rikets försvarsväsen, anser jag, att nyssnämnda överskott nu bör tagas i anspråk för anskaffande av den ytterligare materiel, som, enligt vad erfarenheten givit vid handen, finnes vara av behovet påkallad. Härvid bör man givetvis tillse, att samtliga krav varda så långt ske kan i behörig mån tillgodosedda.

Det behov, som enligt min uppfattning bör i främsta rummet tillgodoses, är anskaffning av ytterligare artillerimateriel. Såsom förut nämnts, har härför beräknats ett belopp av 8,152,000 kronor. Med hänsyn till nödvändigheten av att tillgodose jämväl andra behov, torde dock för närvarande icke böra för ifrågavarande ändamål beräknas mera än 5,718,000 kronor.

Den ifrågasatta anskaffningen av viss ingenjörmateriel anser jag böra äga rum i föreslagen omfattning. För detta ändamål bör alltså beräknas ett belopp av 420,000 kronor.

För komplettering av landstormens utrustning föreligga två särskilda alternativ, det ena slutaende å en kostnadssumma av 5,315,000 kronor, eventuellt 3,362,000 kronor, och det andra å 9,126,000 kronor, eventuellt 11,116,000 kronor. Ehuru det givetvis skulle vara synnerligen önskvärt, att anskaffning redan nu kunde äga rum enligt det senare alternativet, låter sig detta av kostnadsskäl dock icke göra. Såsom jag uti mitt förenämnda till statsrådsprotokollet den 21 sistlidne januari avgivna yttrande framhöll, måste kompletteringen av landstormens utrustning bedömas i samband med andra önskemål, lika starka eller än starkare, för krigsberedskapens höjande. Jag anser därför, att det förra alternativet bör — med det högre beloppet — läggas till grund för anskaffningen. För anskaffande av intendenturmateriel åt landstormen bör följaktligen beräknas ett belopp av 5,315,000 kronor.

Kostnaderna för den av mig förordade materielanskaffningen skulle följaktligen uppgå till

för intendenturmateriel	5,315,000 kronor
» artillerimateriel	5,718,000 »
» ingenjörmateriel	420,000 »

Summa 11,453,000 kronor

eller ett något lägre belopp än det disponibla överskott, som beräknas uppstå å värnskatten.

Då det är av vikt, att anskaffningen av ifrågavarande materiel snarast möjligt tager sin början, torde framställning nu böra göras till

riksdagen om beviljande för år 1916 av för ändamålet erforderliga anslag, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under innevarande år av tillgängliga medel förskottsvis utanordna, vad som under samma år kan finnas vara av behovet påkallat. I anslutning till vad jag förut anfört, böra förevarande anslag, i likhet med övriga för år 1916 såsom engångskostnader för lantförsvaret äskade belopp, utgå av statsverkets värnskattefond.

Det synes mig icke lämpligt att till statsrådsprotokollet vidare än som nu skett redogöra för detta ärende; riksdagens vederbörande utskott torde därom erhålla närmare upplysningar genom de handlingar, som tillhandahållas utskottet.

Jag får alltså hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att

dels för anskaffande av viss intendenturmateriel bevilja för år 1916 ett belopp av 5,315,000 kronor;

dels för anskaffande av viss artillerimateriel bevilja för år 1916 ett belopp av 5,718,000 kronor;

dels för anskaffande av viss ingenjörmateriel bevilja för år 1916 ett belopp av 420,000 kronor;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, i mån av behov, redan under år 1915 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna vad som för vart och ett av ovannämnda ändamål anvisas;

dels bestämma, att samtliga ovannämnda belopp, tillhopa 11,453,000 kronor, skola ingå i det gemensamma reservationsanslag till engångskostnader för lantförsvaret, som föreslagits till uppförande i 1916 års riksstat;

dels medgiva, att för täckande av ifrågavarande utgifter må av statsverkets värnskattefond tagas i anspråk ett belopp av 11,453,000 kronor;

dels ock, under förutsättning av bifall härtill, besluta, att de i 1916 års riksstat bland inkomsterna upptagna medel från värnskattefonden skola höjas med 11,453,000 kronor.»

Till denna departementschefens, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gustaf B. v. Schwerin.